

Matematická olympiáda

Učitel matematiky, Vol. 11 (2003), No. 4, 238–250

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/150863>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2003

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

MATEMATICKÁ OLYMPIÁDA

Ve dnech 30. 3. – 2. 4. 2003 se v Liberci uskutečnilo celostátní kolo 52. ročníku matematické olympiády kategorie A. Zveřejňujeme zadání a řešení úloh, seznam vítězů a úspěšných řešitelů. Současně zveřejňujeme úlohy prvního kola příštího ročníku Matematické olympiády, kategorií A, B, C, pro školní rok 2003–2004.

Úlohy celostátního kola 52. ročníku matematické olympiády

Liberec 30. března – 2. dubna 2003

1. V oboru reálných čísel řešte soustavu rovnic

$$\begin{aligned}x^2 - xy + y^2 &= 7, \\x^2y + xy^2 &= -2.\end{aligned}$$

(J. Földes)

Řešení. Protože druhou rovnicí můžeme upravit na tvar $xy(x + y) = -2$, upravme podobně i první rovnici: $(x + y)^2 - 3xy = 7$. Pro čísla $s = x + y$, $p = xy$ tak dostáváme ekvivalentní soustavu

$$\begin{aligned}s^2 - 3p &= 7, \\sp &= -2,\end{aligned}\tag{1}$$

která po vyjádření $p = -2/s$ (zřejmě nemůže být $s = 0$) z druhé rovnice vede na kubickou rovnici $s^3 - 7s + 6 = 0$. Ta má celočíselné kořeny $s_1 = 1$, $s_2 = 2$ a $s_3 = -3$. Nalezeným hodnotám s odpovídají tyto hodnoty součinu $p = xy$: $p_1 = -2$, $p_2 = -1$, $p_3 = \frac{2}{3}$. Čísla x , y tvoří dvojici kořenů kvadratické rovnice $t^2 - st + p = 0$, takže se jedná o jednu z rovnic

$$t^2 - t - 2 = 0, \quad t^2 - 2t - 1 = 0, \quad t^2 + 3t + \frac{2}{3} = 0.$$

Jejich řešením dostaneme (všech) šest řešení dané soustavy:

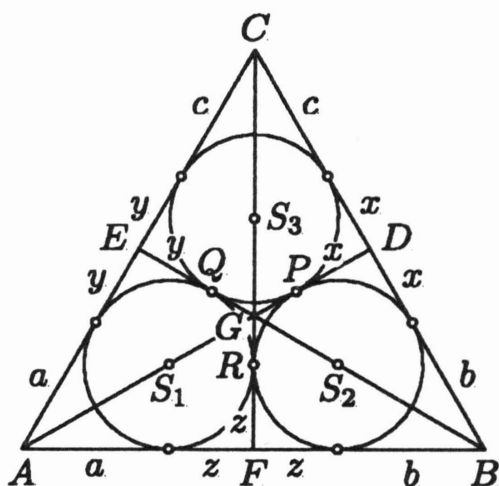
$$\{x, y\} = \{-1, 2\}, \{x, y\} = \{1 + \sqrt{2}, 1 - \sqrt{2}\},$$

$$\{x, y\} = \left\{ \frac{-9 + \sqrt{57}}{6}, \frac{-9 - \sqrt{57}}{6} \right\}.$$

2. Uvnitř stran BC , CA , AB daného trojúhelníku ABC zvolíme po řadě body D , E , F tak, aby se úsečky AD , BE , CF prořely v jednom bodě, který označíme G . Pokud lze čtyřúhelníkům $AFGE$, $BDGF$, $CEGD$ vepsat kružnice, z nichž každé dvě mají vnější dotyk, pak je trojúhelník ABC rovnostranný. Dokažte.

(M. Tancer)

Řešení. Předpokládejme, že zmíněné čtyřúhelníky mají uvedenou vlastnost. Ze souměrnosti tečen z daného bodu k dané kružnici vyplývá, že strany trojúhelníku ABC jsou rozděleny body D , E , F a body dotyku kružnic vepsaných uvažovaným čtyřúhelníkům na úseky délek, jež označíme podle obr. 1. Jsou na něm rovněž vyznačeny body P , Q , R vzájemného dotyku zmíněných kružnic. Naším cílem je dokázat rovnosti $x = y = z$ a $a = b = c$.

Obr. 1

Pro úseky tečen z bodu A ke kružnicím při straně BC platí rovnosti $a + 2z = |AP| = a + 2y$, odkud ihned plyne $y = z$;

z důvodů symetrie tudíž skutečně platí $x = y = z$. (Všude dále budeme psát x namísto y a z .) Všimněme si nyní trojúhelníků AEG a AFG . Mají společnou stranu AG a shodné strany AF a AE (délky $a+x$). Také jejich třetí strany EG a FG jsou shodné:

$$|EG| = |EQ| + |QG| = x + |RG| = |FR| + |RG| = |FG|.$$

Proto $\triangle AEG \simeq \triangle AFG$ podle věty *sss*, tudíž úhly BAD a CAD jsou shodné a polopřímka AD je osou úhlu BAC . Jak víme, osa úhlu trojúhelníku protíná protější stranu v poměru délek přilehlých stran. V našem případě to znamená, že

$$\frac{a + 2x + b}{a + 2x + c} = \frac{b + x}{c + x}.$$

Snadnou úpravou dostaneme rovnost $(b - c)(a + x) = 0$, ze které vidíme, že $b = c$. Z důvodů symetrie tudíž platí $a = b = c$ a celý důkaz je hotov.

Jiné řešení. Označme S_1, S_2, S_3 středy vepsaných kružnic (obr. 1). Stejně jako v předchozím řešení si nejprve všimneme, že platí $x = y = z$ a že trojúhelníky AEG a AFG jsou shodné. K tomu jsme využili rovnost $|GQ| = |GR|$, ze které plyne, že podle věty *sss* jsou shodné i trojúhelníky S_1QG a S_1RG . Jelikož $R \in S_1S_2$ a $Q \in S_1S_3$, ze souměrnosti podle osy AD nyní plyne, že přímky AB a S_1S_2 svírají stejný úhel jako přímky AC a S_1S_3 , a protože kolmé průměty úseček S_1S_2 a S_1S_3 na odpovídající přímky AB , resp. AC jsou shodné (mají délku $2x$), je $|S_1S_2| = |S_1S_3|$. Analogicky $|S_1S_2| = |S_2S_3|$, takže trojúhelník $S_1S_2S_3$ je rovnostranný. Odtud pro poloměry r_1, r_2 a r_3 vepsaných kružnic plyne $r_1 + r_2 = r_2 + r_3 = r_3 + r_1$, neboli $r_1 = r_2 = r_3$. Kružnice jsou tedy shodné, takže je $AB \parallel S_1S_2, BC \parallel S_2S_3$ a $CA \parallel S_3S_1$ a trojúhelník ABC je rovnostranný.

Poznámka. K dokončení předchozího důkazu můžeme úvahu o délkách úseček S_iS_j nahradit úvahou o tzv. *orientovaných úhlech* mezi přímkami. Orientovaný úhel $\langle p, q \rangle$ přímek p, q (v tomto pořadí) je úhel, o který musíme v kladném směru otočit přímku q , aby byla rovnoběžná s přímkou p . Přitom $\langle p, q \rangle = \langle q, p \rangle$, právě

když $\langle p, q \rangle$ je násobek 90° . Ze souměrnosti podle os AD , BE a CF tak postupně dostáváme $\langle S_1S_3, AC \rangle = \langle AB, S_1S_2 \rangle = \langle S_2S_3, BC \rangle = \langle AC, S_1S_3 \rangle$. Protože obě odpovídající kružnice se středy S_1, S_3 mají společnou tečnu AC a leží v téže polorovině určené přímkou AC , znamená to, že S_1S_3 a AC jsou rovnoběžné.

3. Posloupnost $(x_n)_{n=1}^\infty$ s prvním členem $x_1 = 1$ splňuje pro každé $n > 1$ podmínku

$$x_n = \pm(n-1)x_{n-1} \pm (n-2)x_{n-2} \pm \dots \pm 2x_2 \pm x_1$$

s vhodnou volbou znamének " + " a " - ". Rozhodněte, zda je možné, aby nerovnost $x_n \neq 12$ platila pouze pro konečně mnoho indexů n .

(P. Černek)

Řešení. Pokud se nám podaří sestavit podle daného pravidla $(k+3)$ -člennou posloupnost

$$x_1 = 1, x_2, x_3, \dots, x_{k-1}, x_k = x_{k+1} = x_{k+2} = x_{k+3} = 12,$$

můžeme všechny následující členy $x_{k+4}, x_{k+5}, x_{k+6}, \dots$ definovat tak, aby se rovněž rovnaly číslu 12. Skutečně, s ohledem na matematickou indukci stačí ukázat, jak s vytčeným cílem vybrat znaménka v rovnosti určující člen x_{k+4} . Položme

$$x_{k+4} = +12(k+3) - 12(k+2) - 12(k+1) + 12k \pm \\ \pm (k-1)x_{k-1} \pm (k-2)x_{k-2} \pm \dots \pm x_1,$$

přítom znaménka v druhém řádku vybereme přesně taková, jaká byla v součtu určujícím člen $x_k = 12$. Pak se součet v druhém řádku rovná 12, takže vychází

$$x_{k+4} = 12(k+3) - 12(k+2) - 12(k+1) + 12k + 12 = 12.$$

Vhodný příklad pro $k = 8$ vypadá takto: $x_1 = x_2 = x_3 = 1$,

$$x_4 = 3 - 2 + 1 = 2,$$

$$x_5 = 4 \cdot 2 - 3 - 2 + 1 = 4,$$

$$x_6 = 5 \cdot 4 - 4 \cdot 2 - 3 - 2 - 1 = 6,$$

$$x_7 = 6 \cdot 6 - 5 \cdot 4 - 4 \cdot 2 + 3 - 2 + 1 = 10,$$

$$x_8 = 7 \cdot 10 - 6 \cdot 6 - 5 \cdot 4 - 4 \cdot 2 + 3 + 2 + 1 = 12,$$

$$x_9 = 8 \cdot 12 - 7 \cdot 10 - 6 \cdot 6 + 5 \cdot 4 + 4 \cdot 2 - 3 - 2 - 1 = 12,$$

$$x_{10} = 9 \cdot 12 - 8 \cdot 12 - 7 \cdot 10 + 6 \cdot 6 + 5 \cdot 4 + 4 \cdot 2 + 3 + 2 + 1 = 12,$$

$$x_{11} = 10 \cdot 12 + 9 \cdot 12 - 8 \cdot 12 - 7 \cdot 10 - 6 \cdot 6 - 5 \cdot 4 + 4 \cdot 2 - 3 + 2 - 1 = 12.$$

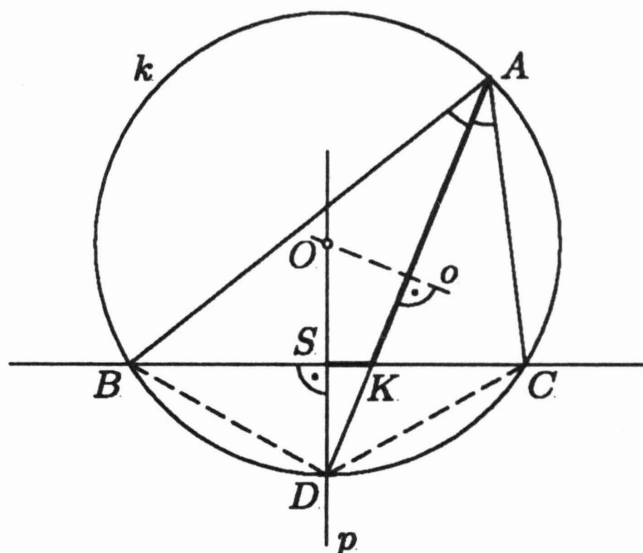
Dokázali jsme, že jedna z uvažovaných posloupností má pouze prvních sedm členů různých od čísla 12.

4. V rovině je dán tupý úhel AKS . Sestrojte trojúhelník ABC tak, aby jeho strana BC ležela na přímce KS , bod S byl jejím středem a bod K jejím průsečíkem s osou protilehlého úhlu BAC .

(P. Leischner)

Řešení. *Rozbor.* Předpokládejme, že trojúhelník ABC má všechny požadované vlastnosti a označme D průsečík kružnice k opsané trojúhelníku ABC s polopřímkou opačnou k rameni KA daného úhlu AKS (obr. 2). Polopřímka AD púlí úhel BAC , proto jsou úhly BAD a CAD shodné, tudíž jsou shodné i tětivy BD a CD kružnice k . Bod S je proto středem základny BC rovnoramenného trojúhelníku BCD , takže úhel BSD je pravý. To znamená, že bod D leží na přímce p , která prochází bodem S kolmo k danému rameni KS . Střed O kružnice k leží jednak na přímce p (ose tětivy BC), jednak na přímce o , která je osou tětivy AD .

Konstrukce. Pro daný úhel AKS nejprve proložíme bodem S přímku p kolmou k rameni KS . Pak sestrojíme průsečík D přímky p s polopřímkou opačnou k rameni KA . Dále sestrojíme

Obr. 2

osu o úsečky AD a její průsečík s přímkou p označíme O . Konečně sestrojíme kružnici k se středem O a poloměrem $r = |OA|$ ($= |OD|$) a její průsečíky s přímkou KS označíme B a C .

Důkaz konstrukce. Ukážeme, že sestrojený trojúhelník ABC má všechny požadované vlastnosti. Z posledního kroku konstrukce plyne, že body B, C leží na přímce KS a že bod S je středem úsečky BC . Protože na přímce p , ose úsečky BC , leží i bod D , platí $|BD| = |CD|$, a proto $|\sphericalangle BAD| = |\sphericalangle CAD|$ (neboť všechny body A, B, C, D leží na kružnici k .) Polopřímka AD je tedy osou úhlu BAC a bod K je její průsečík s úsečkou BC .

Diskuse. Vysvětlíme, proč pro daný tupý úhel AKS je hledaný trojúhelník ABC jediný (nepřihlížíme-li k možnosti zaměnit označení vrcholů B a C). Protože je úhel AKS tupý, bod D z naší konstrukce zřejmě existuje a přímky p a o jsou různoběžné, takže i bod O je určen jednoznačně. Zbývá zdůvodnit, proč kružnice k protne přímku KS ve dvou bodech. Protože bod K je vnitřním bodem základny AD rovnoramenného trojúhelníku ADO , platí $|OK| < |OA| = |OD| = r$, tudíž bod K leží ve vnitřní oblasti kružnice k a přímka KS je nutně její sečnou.

5. Ukažte, že v číselné soustavě s libovolným základem $z \geq 3$ existují dvojmístná čísla A a B , která se liší jen pořadím svých číslic a mají tuto vlastnost: kvadratická rovnice $x^2 - Ax + B = 0$ má v oboru reálných čísel dvojnásobný kořen. Dokažte rovněž, že pro daný základ z je taková dvojice A, B jediná. Například v desítkové soustavě ($z = 10$) to jsou jediné čísla $A = 18$ a $B = 81$.

(J. Šimša)

Řešení. Hledaná dvojmístná čísla A, B mají tvar $A = az + b$ a $B = bz + a$, kde a, b jsou jejich (nenulové!) číslice, takže $a, b \in \{1, 2, \dots, z-1\}$. Kvadratická rovnice z textu úlohy má dvojnásobný kořen x_0 , právě když platí $2x_0 = A$ a $x_0^2 = B$. Z těchto rovností plyne, že číslo x_0 je kladné a celé. Vzhledem k nerovnosti $x_0^2 = B < z^2$ (B je totiž dvojmístné, zatímco z^2 je trojmístné) navíc platí $x_0 < z$, odkud $A = 2x_0 < 2z$, takže číslo A má jako první číslici jedničku. Platí tedy $a = 1$ a z rovností $2x_0 = z + b$ a $x_0^2 = bz + 1$ vyloučením x_0 dostaneme pro číslici b kvadratickou rovnici $(b - z)^2 = 4$ s dvěma kořeny $b_1 = z - 2$ a $b_2 = z + 2$. Za číslici b lze ovšem vzít pouze první z nich, takže nutně $b = z - 2$.

Dokázali jsme, že čísla A, B musejí být tvaru $A = z + (z - 2) = 2z - 2$ a $B = (z - 2)z + 1 = (z - 1)^2$; v soustavě o základě z tedy mají zápisy $A = 1(z - 2)$ a $B = (z - 2)1$. Provedeme ještě *zkoušku*: kvadratická rovnice $x^2 - (2z - 2)x + (z - 1)^2 = 0$ má skutečně dvojnásobný kořen $x_0 = z - 1$, neboť její levá strana je rovna $(x - z + 1)^2$.

Poznámka. Klíčovou rovnost $a = 1$ lze odvodit i bez úvahy o dvojnásobném kořenu x_0 zkoumané rovnice, když zapíšeme podmínku, že její diskriminant $A^2 - 4B$ je roven nule:

$$0 = A^2 - 4B = (az + b)^2 - 4(bz + a) = b^2 + 2z(a - 2)b + a(az^2 - 4).$$

Poslední výraz může mít nulovou hodnotu, jen když je činitel $a - 2$ záporný, neboť $b \geq 1$, $a \geq 1$, $z \geq 3$ a $az^2 - 4 \geq 3^2 - 4 = 5$. Z nerovnosti $a - 2 < 0$ již ovšem plyne $a = 1$. Pro takové a dostáváme rovnici $0 = b^2 - 2zb + (z^2 - 4)$ a závěr je stejný jako v uvedeném řešení.

6. Je-li součin kladných čísel a, b, c roven 1, pak platí

$$\frac{a}{b} + \frac{b}{c} + \frac{c}{a} \geq a + b + c.$$

Dokažte.

(P. Kaňovský)

Řešení. K daným kladným číslům a, b, c splňujícím podmínku $abc = 1$ zapíšeme AG-nerovnost pro trojici čísel $a/b, a/b$ a b/c :

$$\frac{1}{3} \left(\frac{a}{b} + \frac{a}{b} + \frac{b}{c} \right) \geq \sqrt[3]{\frac{a}{b} \cdot \frac{a}{b} \cdot \frac{b}{c}} = \sqrt[3]{\frac{a^2}{bc}} = \sqrt[3]{\frac{a^3}{abc}} = a.$$

Platí tedy odhad

$$\frac{2a}{3b} + \frac{b}{3c} \geq a.$$

Ze stejného důvodu platí i odhady

$$\frac{2b}{3c} + \frac{c}{3a} \geq b \quad \text{a} \quad \frac{2c}{3a} + \frac{a}{3b} \geq c.$$

Sečtením těchto tří odhadů dostaneme dokazovanou nerovnost.

Jiné řešení. Platí-li pro kladná čísla a, b, c rovnost $abc = 1$, pak $\max\{a, b, c\} \geq 1$ a $\min\{a, b, c\} \leq 1$. Protože dokazovaná nerovnost se nezmění, zaměníme-li trojici (a, b, c) trojicí (b, c, a) nebo trojicí (c, a, b) , budeme předpokládat, že čísla a a c jsou z trojice (a, b, c) nejmenší a největší (v některém pořadí), takže platí

$$(a - 1)(1 - c) \geq 0. \tag{1}$$

Do dokazované nerovnosti dosadíme $c = a^{-1}b^{-1}$ a provedeme několik ekvivalentních úprav:

$$ab^{-1} + ab^2 + a^{-2}b^{-1} \geq a + b + a^{-1}b^{-1},$$

$$\quad \quad \quad / \cdot a^2b$$

$$a^3 + a^3b^3 + 1 \geq a^3b + a^2b^2 + a,$$

$$a^3b^3 - a^2b^2 - a^3b + a^3 - a + 1 \geq 0,$$

$$a^3(b^3 - b^2 - b + 1) + (a^3 - a^2)b^2 - (a - 1) \geq 0,$$

$$a^3(b - 1)^2(b + 1) + (a - 1)(ab - 1)(ab + 1) \geq 0.$$

Poslední nerovnost platí, neboť $(a - 1)(ab - 1) = (a - 1)(ab - abc) = ab(a - 1)(1 - c)$ a takový součin je podle (1) nezáporný.

Jiné řešení. Pro libovolná kladná čísla A, B, C jsou trojice (A^2, B^2, C^2) a (A, B, C) takzvaně *souhlasně uspořádané*, tudíž platí nerovnost

$$A^2 \cdot A + B^2 \cdot B + C^2 \cdot C \geq A^2 \cdot B + B^2 \cdot C + C^2 \cdot A. \quad (2)$$

Dokažme (2) bezprostředně: úpravou dostáváme nerovnost

$$(A - C)^2(A + C) + (B - C)(B^2 - A^2) \geq 0,$$

která zřejmě platí, pokud $B = \max\{A, B, C\}$, čehož lze vždy dosáhnout cyklickou permutací dané trojice čísel.

Zvolíme-li v dokázané nerovnosti (2) hodnoty $A = \sqrt[3]{a/b}$, $B = \sqrt[3]{b/c}$ a $C = \sqrt[3]{c/a}$, obdržíme nerovnost

$$\frac{a}{b} + \frac{b}{c} + \frac{c}{a} \geq \sqrt[3]{\frac{a^2}{bc}} + \sqrt[3]{\frac{b^2}{ca}} + \sqrt[3]{\frac{c^2}{ab}},$$

ze které za předpokladu $abc = 1$ již plyne dokazovaná nerovnost.

Výsledková listina celostátního kola 52. ročníku MO kategorie A

Vítězové:

1.	Pavel Čížek	8/8	G Kralupy n. Vltavou	37
2.	Marek Krčál	4/4	G Brno, kpt. Jaroše	36
3.	Petr Pošta	6/6	G Pardubice, Dašická	29
4.	Jaromír Kuben	1/4	G Brno, kpt. Jaroše	28
5.-6.	Václav Cviček	6/6	G Frýdek – Místek, ČSA	27
	Pavel Kocourek	2/4	SPŠ Praha 1, Panská	27
7.-8.	Tomáš Gavenčiak	3/4	G Bílovec, 17. listopadu	26
	Martin Káldy	4/4	G Praha 5, Zborovská	26
9.	Vítězslav Kala	3/4	G Brno, kpt. Jaroše	25
10.	Miroslav Hejna	8/8	G Rychnov n. Kněžnou	24
11.	Jan Moláček	3/4	G Hradec Králové, Tylovo nábřeží	23

Další úspěšní řešitelé:

12.-13.	František Konopecký	6/8	G Holešov, Palackého	22
	Jan Prachař	8/8	G Rychnov n. Kněžnou	22
14.-16.	Marek Pechal	5/8	G Zlín, Lesní čtvrť	21
	Milan Straka	4/4	G Strakonice, Máchova	21
	Veronika Trnková	4/4	G Brno, kpt. Jaroše	21
17.	Pavel Kubas	8/8	G Jindřichův Hradec, Husova	19
18.	Jiří Ajgl	8/8	G Plzeň, Mikulášské nám.	18
19.-20.	Pavel Ludvík	4/4	G Bílovec, 17. listopadu	17
	Václav Potoček	3/4	SPŠ Praha 1, Panská	17
21.	Jiří Danihelka	4/4	SPŠ Písek, Čapkova	16
22.	Pavel Dvořák	4/4	G Brno, kpt. Jaroše	15

ZADÁNÍ PRO ŠKOLNÍ ROK 2003–2004

Kategorie A

A-I-1. Určete všechny dvojice (p, q) reálných čísel takové, že rovnice $x^2 + px + q = 0$ má řešení v oboru reálných čísel, přičemž platí: Je-li t kořenem této rovnice, je $|2t - 15|$ rovněž jejím kořenem.
(P. Černek)

A-I-2. V rovině daného čtverce $KLMN$ určete množinu všech bodů P , pro něž jsou úhly NPK , KPL a LPM shodné.
(J. Švrček)

A-I-3. Pro libovolné přirozené číslo n sestavme z písmen A, B všechna možná „slova“ délky n . Rozděleme je dvou skupin S_n a L_n podle toho, zda je v daném slově sudý, resp. lichý počet „slabik“ BA (za sudý považujeme i počet 0). Například slova $BABBBBA$ a $AAAAAAB$ patří obě do skupiny S_7 , slova $AABBABB$ a $BA BAABA$ patří obě do skupiny L_7 . Určete, pro která n mají skupiny S_n a L_n stejný počet prvků.
(J. Šimša)

A-I-4. Určete nejmenší reálné číslo p takové, že nerovnost

$$\sqrt{1^2 + 1} + \sqrt{2^2 + 1} + \sqrt{3^2 + 1} + \cdots + \sqrt{n^2 + 1} \leq \frac{1}{2}n(n + p)$$

platí pro každé přirozené číslo n .
(S. Trávníček)

A-I-5. Nechť $ABCD$ je tětivový čtyřúhelník, jehož vnitřní úhel při vrcholu B má velikost 60° .

a) Jestliže $|BC| = |CD|$, pak platí $|CD| + |DA| = |AB|$. Dokažte.

b) Rozhodněte, zda platí opačná implikace.
(E. Kováč)

A-I-6. V oboru reálných čísel řešte soustavu rovnic

$$x^2 = \frac{1}{y} + \frac{1}{z}, \quad y^2 = \frac{1}{z} + \frac{1}{x}, \quad z^2 = \frac{1}{x} + \frac{1}{y}.$$

(J. Šimša)

Kategorie B

B-I-1. Každou z hvězdiček na místě jednotek čísel ve výrazu

$$\left| \frac{777\ 777\ 777\ 77*}{777\ 777\ 777\ 77*} - \frac{555\ 555\ 555\ 554}{555\ 555\ 555\ 559} \right|$$

nahraďte nějakou číslicí tak, aby výraz nabyl co nejmenší hodnoty.

(*J. Šimša*)

B-I-2. V rovnoramenném lichoběžníku $ABCD$ platí $|BC| = |CD| = |DA|$ a $|\sphericalangle DAB| = |\sphericalangle ABC| = 36^\circ$. Na základně AB je dán bod K tak, že $|AK| = |AD|$. Dokažte, že kružnice opsané trojúhelníkům AKD a KBC mají vnější dotyk. (*J. Zhouf*)

B-I-3. V oboru reálných čísel řešte rovnici

$$x[x] - 5x + 7 = 0,$$

kde $[x]$ znamená dolní celou část čísla x , tedy největší celé číslo k , pro něž platí $k \leq x$. (Například $[\sqrt{2}] = 1$ a $[-3,1] = -4$.) (*E. Kováč*)

B-I-4. Číslo a_n vznikne tak, že za sebe napíšeme prvních n po sobě jdoucích přirozených čísel, například $a_{13} = 12\ 345\ 678\ 910\ 111\ 213$. Určete, kolik čísel dělitelných číslem 24 se nachází mezi čísly $a_1, a_2, \dots, a_{10\ 000}$. (*P. Černek*)

B-I-5. Je dána přímka p a bod A , který na ní neleží. Sestrojte lichoběžník $ABCD$ s minimálním obsahem a ramenem BC na přímce p tak, aby byly splněny rovnosti $|BC| = |AC|$ a $|BE| = 3|DE|$, kde E je průsečík úhlopříček lichoběžníku.

(*P. Leischner*)

B-I-6. Určete všechna přirozená čísla M dělitelná 240, pro která má rovnice $M = \text{NSN}(x, y)$ s neznámými x a y právě 1001 řešení v oboru přirozených čísel. (Symbol $\text{NSN}(x, y)$ značí nejmenší společný násobek čísel x a y .) (*P. Černek*)

Kategorie C

C-I-1. Dokažte, že pro každé přirozené číslo n , které je větší než 3 a není dělitelné třemi, platí: Šachovnici $n \times n$ lze rozřezat na jeden čtverec 1×1 a obdélníky 3×1 . (J. Zhouf)

C-I-2. Je dán obdélník $ABCD$. Nechť přímky p a q , které procházejí vrcholem A , protínají polokružnice vně připsané stranám BC a CD daného obdélníku po řadě v bodech K a L ($B \neq K \neq C \neq L \neq D$) a rovněž strany BC a CD po řadě v bodech P a Q tak, že trojúhelník ABP má stejný obsah jako trojúhelník KCP a zároveň trojúhelník AQD má stejný obsah jako trojúhelník CLQ . Dokažte, že body K, L, C leží na téže přímce. (J. Švrček)

C-I-3. Žák měl vypočítat příklad $X \cdot Y : Z$, kde X je dvojmístné číslo, Y trojmístné číslo a Z trojmístné číslo s číslicí 2 na místě jednotek. Výsledkem příkladu mělo být přirozené číslo. Žák však tečku přehlédl a součin $X \cdot Y$ chápal jako pětímístné číslo. Získal tak sedmkrát větší výsledek, než měl vyjít. Jaký příklad měl žák počítat? (P. Černek)

C-I-4. Nechť P je libovolný vnitřní bod rovnostranného trojúhelníku ABC . Uvažujme obrazy K, L a M bodu P v osových souměrnostech s osami AB, BC a CA . Určete množinu všech bodů P takových, že trojúhelník KLM je rovnoramenný. (J. Zhouf)

C-I-5. Přirozené číslo nazveme *magickým*, právě když je lze rozložit na součet dvou trojmístných čísel zapsaných stejnými číslicemi, ale v opačném pořadí. Například číslo 1413 je magické, neboť platí $1413 = 756 + 657$; nejmenší magické číslo je 202.

a) Určete počet všech magických čísel.

b) Ukažte, že součet všech magických čísel je roven 187 000.

(J. Šimša)

C-I-6. Ze všech čtyřúhelníků, jež lze vepsat do kružnice o daném poloměru r a které mají dvě strany dané délky m , určete ten, který má největší obsah. (P. Leischner)